

Համընդհանուր ներառական կրթության հիմնախնդիրները ՀՀ-ում

Վերջին տարիներին Հայաստանում կրթական ոլորտում իրականացվում են լայնածավալ բարեփոխումներ, որոնք ներառում են նաև համընդհանուր ներառական կրթության մոդելը: Այս համակարգը ներդրվել է ոչ միայն հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում, այլև նախադպրոցական և միջին մասնագիտական կրթական հաստատություններում՝ արդեն 2023-24 ուսումնական տարվա ընթացքում: Այսպիսով, մենք երեք մակարդակներում ունենք ներդրված ներառական կրթություն՝ սկսած մանկապարտեզից մինչև միջին մասնագիտական կրթություն

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոնի տնօրեն Լիլիթ Մնացականյան

ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Երեք մակարդակներում ներառական կրթություն

Համընդհանուր ներառական կրթության համակարգն արդեն ներդրված է երեք մակարդակներում՝ նախադպրոցական, հանրակրթական և միջին մասնագիտական կրթական հաստատություններում: Սա նշանակում է, որ երեխաները, ովքեր ունեն կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք, կարող են դիմել համապատասխան գնահատման և աջակցություն ստանալ ցանկացած ուսումնական հաստատությունում:

«Այս համակարգի հիմնական նպատակներից մեկն է, որ երեխաները, որոնք ունեն կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք, չպետք է մնան կողքից՝ նրանք պետք է ներգրավվեն դասընթացներին, անկախ նրանից, թե արդյոք դա անհատական աջակցություն է, թե խմբային դաս», - ասում է Լիլիթ Մնացականյանը:

2.

Մանկավարժահոգեբանական աջակցություն երեք մակարդակներ

Մանկավարժահոգեբանական աջակցությունը տրամադրվում է երեք մակարդակով՝ դպրոցներ, տարածքային

մանկավարժահոգեբանական կենտրոններ և հանրապետական կենտրոններ: Աշխատանքը սկսվում է երեխայի գնահատմամբ, որպեսզի հստակեցվի, թե որոնք են նրա առանձնահատուկ կարիքները և ինչպիսի աջակցություն պետք է ստանա: Վերջին տարիներին մեծ ուշադրություն է դարձվում ոչ միայն անհատական աջակցությանը, այլ նաև խմբային դասերին, որոնք խթանում են երեխայի սոցիալական ներգրավվածությունը և մասնակցությունը ուսումնական գործընթացին:

3. Հոգեբանների համակարգի ներդրում

2023 թվականից բոլոր ուսումնական հաստատություններում ներդրվել է հոգեբանների հաստիքներ: Հոգեբանն այն մասնագետն է, ով աշխատում է ոչ միայն երեխաների, այլ նաև ծնողների ու մանկավարժների հետ՝ ապահովելով նրանց համար անհրաժեշտ աջակցությունը: «Հոգեբանի ներգրավումը շատ կարևոր է, քանի որ այդ մասնագետը կարող է գնահատել երեխայի հոգեկան և սոցիալ-հոգեբանական վիճակը, ինչպես նաև առաջարկել համապատասխան մեթոդներ՝ ծնողների և ուսուցիչների համար», - ընդգծում է Լիլիթ Մնացականյանը: Այս փոփոխությունները նպաստում են այն բանին, որ դպրոցներում ծնողներն ու մանկավարժները միասին կարող են համատեղ աշխատել՝ երեխաների ներառման գործընթացը հեշտացնելու համար:

4. Ֆիզիկական և կրթական հարմարեցումներ

Պետական բյուջեից տրամադրվող ֆինանսավորումը հնարավորություն է տալիս ուսումնական հաստատություններին ստեղծել ֆիզիկական հարմարեցված միջավայր՝ հաշվի առնելով հատուկ կարիքներով երեխաների պահանջները: Այդ նպատակով մշակվել են մի շարք ձեռնարկներ, որոնք դպրոցներին և մանկավարժներին օգնում են տեղում ճիշտ ֆիզիկական և կրթական հարմարեցումներ կազմակերպել՝ դռների լայնությունից մինչև թեքահարթակների տեղադրումը:

Խնդիրներ

1. Ընկալման խնդիրներ

Դեռևս մի մեծ խնդիր է կրթական և հասարակական միջավայրում այն կարծիքի ձևավորումը, որ հատուկ կարիքներով երեխաներն արժանի են լիարժեք կրթություն ստանալ: Երաշխիք չկա, որ բոլորը պատրաստ են ընդունելու այն երեխաներին, որոնք պահանջում են հատուկ աջակցություն: Այս երևույթը ոչ միայն ազդում է երեխաների ներառման վրա, այլ նաև խոչընդոտում է հասարակության լայն շերտերի պատրաստակամությանը: «Այս հարցը, ցավոք, դեռևս բաց է: Հասարակությունը դեռ չի պատրաստել բոլոր պայմանները, որպեսզի երեխաները կարողանան լիարժեք մասնակից լինել հանրային կյանքին», - նշում է Լիլիթ Մնացականյանը:

2. Երրորդ և չորրորդ աստիճանի աջակցություն պահանջող երեխաների ներառում

Այսօրվա դրությամբ հատկապես դժվարություններ կան այն երեխաների կրթության գործում, որոնք ունեն երրորդ և չորրորդ աստիճանի հատուկ կարիքներ: Այս երեխաները, որոնք հաճախ ունենում են ավելի բարդ խնդիրներ (օրինակ՝ ծանր հոգեբանական կամ ֆիզիկական խանգարումներ), դժվարանում են ինտեգրվել սովորական դասարաններում: Նրանք հաճախ մնացած են կրթության դրսում՝ չունենալով համապատասխան հարմարեցումներ: «Այս երեխաները շատ հաճախ դուրս են մնում կրթությունից, քանի որ այդպիսի միջավայր դեռևս պատրաստված չէ նրանց համար», - բացատրում է Մնացականյանը: Նրանց համար նախատեսված են հատուկ ռեսուրս կենտրոններ, որտեղ երեխաները կարող են ստանալ համապատասխան աջակցություն՝ թե՛ կրթության, թե՛ մանկավարժահոգեբանական առումով:

3. Սոցիալական պայմանների բացակայություն

Կրթական ոլորտում բարեփոխումները չնայած զարգացմանը, դժվարանում են իրականանալ, եթե զուգահեռ չի բարելավվում սոցիալական միջավայրը: «Եթե երեխան չունի ճիշտ սոցիալական պայմաններ՝ ընտանիքում և համայնքում, ապա դա կնպաստի նրան, որ նա չի կարողանա մասնակցել կրթական գործընթացին: Կրթության հատուկ պայմաններ չպետք է դիտվեն միայն դպրոցում, այլ նաև ամբողջ սոցիալական համակարգում», - նշում է Լիլիթ Մնացականյանը

4. Դասարանների բազմամարդությունը

Երեխաների կրթական միջավայրը, հատկապես բազմամարդ դասարաններում, անհատական մոտեցման բացակայություն է ենթադրում: Միասնական դասարաններում, որտեղ կան մեծ թվով աշակերտներ, դժվար է բոլորին անհատական ուշադրություն դարձնել, ինչը մեծացնում է հատուկ կարիքներով երեխաների՝ դրանցից դուրս մնալու վտանգը: «Մենք պետք է աստիճանաբար ապահովենք, որ երեխաները, որոնք ունեն ավելի բարդ խնդիրներ, սկսեն դասերին մասնակցել՝ համապատասխան մեթոդներով ու մոտեցումներով», - շեշտում է Լիլիթ Մնացականյանը:

5. Հատուկ դպրոցների վերակազմակերպումը

Այս պահին Հայաստանում ընթացք է տալիս հատուկ դպրոցների վերակազմակերպման գործընթացը, որտեղ նախատեսվում է ստեղծել ռեսուրս կենտրոններ՝ տեսողության և լսողության խնդիրներով երեխաների համար: Այս կենտրոնները պետք է լինեն այնպիսի հաստատություններ, որոնք կարող են ապահովել մեթոդական աջակցություն, ուսուցում, մասնագիտական աջակցություն և ընդհանուր զարգացման միջավայր: Այս ռեսուրս կենտրոնները կարևորվում են նաև մասնագետների վերապատրաստման հարցում՝ հատկապես նրանց, ովքեր աշխատում են հատուկ կարիքներով երեխաների հետ:

Լիլիթ Մնացականյանի խոսքերից և գնահատականներից ելնելով, այս բարեփոխումները դեռևս մշտական զարգացում են ապրում, սակայն կարևոր է, որ մենք շարունակենք աշխատել այս համակարգի առաջընթացի վրա, որպեսզի յուրաքանչյուր երեխան՝ անկախ իր առանձնահատուկ կարիքներից, կարողանա լիարժեք մասնակցել կրթական գործընթացին և ներդրում ունենալ մեր հասարակության մեջ:

